

FLUID

Jorge Ornk, "multipraktik" edinstvene domače glasbene zasedbe StrojMachine

"Mašina" naj ne utihne!

Živio, Jorge,

dobro leto je naokoli, kar si me obvestil - to je bilo sicer mimo najinih ponavadi še kar pogostih telefonskih klepetov - in odkar je tudi širša javnost izvedela o veliki prelomnici v tvojem glasbenem ustvarjanju (in seveda tudi tvojih mnogih "sborcev"), ki se je zgodila hočeš nočeš, nezaželeno oziroma "vsaj" nevhvaležno: da se je namreč ustavil mehanizem vaše tako imenovane največje glasbene "mašine" ali, drugače rečeno, urbanega plemena, sicer nedvomno edinstvene domače, a niti ne samo v domačih merilih izvrstne industrijsko-udarne glasbene zasedbe The Stroj. Tedaj si mi dejal in ste tudi kot kolektiv tako rekoč uradno objavili, da je v dotedanjem delovanju The Stroja njegove plemenske vrste zapustilo sicer že veliko bojevnikov, a da je v tedanjem primeru zapustilo vse pleme svojega "vrača"!

Prelomni dogodek me je vsekakor navdse presenetil, saj ste tedaj komaj zares dobro proslavili desetletnico svetovno prodornega delovanja The Stroja ter jo povrh vsega zaznamovali s slogovno prelomno ploščo Cona, z glasbo, v kateri ste se podali na skoraj popolnoma nova zvočna področja. Jubilej pa ste zaznamovali "vsaj" še z nepozabnim koncertnim spektaklom, že tako rekoč tradicionalno v ljubljanskem Železniškem muzeju. Tam ste tedaj "prvič, zadnjič in nikoli več" predstavili edinstveno glasbilo, 15-tonsko "pošast", preparirano vagonsko cisterno, ki je bila velikanško tolkalo, brenkalo ali godalo (z napetimi strunami po vsej dolžini ...) in najbrž zlahka še marsikaj oziroma se je, kot si dejal tedaj, ob igranju štirih tolkalcev in godalcev spremenila v "nežno bitje", ki melanholično gode.

Ustavitev The Stroja me je, moram priznati, skrajno presenetila, čeprav si

mi že pred predlanskim pogovorom za Večer o(b) vašem jubileju, če zdaj bolje pomislim, s svojim tedanjim soborcem Darkom dal slutiti, da bi se celo kmalu lahko zgodilo kaj takega, češ da ste po desetletju dela imeli vsaj tedaj pomalem že vsega dovolj in da je zlasti bila nujna slogovna sprememba kot, recimo, ravno na plošči Cona. Presenetilo pa me je prav tako, ko si ob ustavitvi The Stroja s plemenom, ki je zapustilo "vrača", že napovedal skorajšnje "vstajenje nove mašine", imenovane StrojMachine!

Če rečeva, da je omenjeni jubilejni "poslovljni" koncert The Stroja dodatno zaznamovalo edinstveno cisternsko glasbilo, potem si mi po ustavitvi The Stroja kaj hitro "izdal", da bo delovanje StrojMachine zaznamovano (vsaj v prvi fazi) spet s prav tako, če ne še bolj nenavadnim glasbilom, namreč iz najbrž bolj ali manj odpadnih industrijskih oziroma strojnih ali motornih delov

skonstruiranimi - orglami! Te so se, mimogrede, sicer pojavile kot ilustracija celo že na vaši lanskoletnošnji novoletni voščilnici.

Po ustavitvi The Stroja, se pravi, že kot StrojMachine ste, kakor sem vsaj lahko izvedel, ponekod že koncertirali ter se odpravili celo v tujino, na primer v Latvijo, Estonijo in Belgijo. Kakšne so torej prve koncertne izkušnje "nove mašine"? Toda pred domačim občinstvom vendarle še niste uprizorili dobesednega, pravega ali vsaj ne temu primerno udarno propagiranega "come backa"! Zlasti ne takšnega, kjer bi mogočno zazvenele prav vaše oziroma tvoje orgle. Kako da še niste naredili tega?

Vsekakor upam, da orgle ne bodo tako edinstveno glasbilo, kot je bila cisterna, torej da jih ne boste predstavili, ko jih pač boste, samo "prvič, zadnjič in nikoli več"!

Predvsem pa sem prepričan, da zdaleč nisem edini, ki bi jim (in seveda tudi vsem ostalim vašim možnim novim instrumentalnim izumom) želel prisluhniti čim prej in z največjim veseljem. Skratka, če si mi v omenjenem pogovoru za Večer dejal, da si tedaj še kot The Stroj želite v novem desetletju ali "vsaj" v nadaljnji petletki ustvarjati še na večje in širše, kakšna bi potemtakem lahko bila prva petletka StrojMachine?

Kje pravzaprav vidiš vaše mesto, kajti že o nadaljnjih, kmalu zatem nesojenih načrtih The Stroja si mi zaupal, da širše in večje najbrž žal ne boste mogli nadaljevati pri nas tudi zaradi bistveno premajhnega posluha kulturne politike za vaše ustvarjanje. Vsekakor si nikakor ne želim, da bi vaša "mašina" v domačih logih utihnila.

Uroš Smasek

Mojster pa je v službi stroja

Živio, Uroš,

meni se zdi, kot da sva se pogovarjala šele včeraj in ne že pred dobrim letom za Večer, kar je očitno posledica obilice dela v naši delavnici pri servisiranju in nadgrajevanju naše stroj-mašine.

V svojem pismu načenaš vrsto vprašanj, ki čakajo na odgovor iz kakšnih antropoloških ust, delo v delavnici pa je bolj mehanske narave. Ne glede na to, kaj nastaja pod prsti mojstra, je nabor orodij omejen in bolj ali manj nespremenjen že iz železne dobe dalje. Ponavlja se stara zgodba, da se naprave skonstruirajo same, mojster je le medij, ki jih iz abstraktnega sveta idej udejanja oziroma utelesi v realnem svetu. Ali je glasba manjkajoči simbolni člen? Instrumenti so tisti, ki naprej iščejo svoje glasbene poti, poznane le njim samim. Mojster pa je v službi stroja. Mojster je samotar. Upravitelj je v službi zvoka in njegovih meja. Upravitelj je razcepljen in razdvojen, negotov. Poslušalstvo pa je nevedno in zahteva užitek.

V preteklem letu smo bili mojstri in smo zato potrebovali tišino. V delavnici smo, odmaknjeni od zunanega sveta, iskali načine, kako utišati žice, ukrotiti zrak, zaustaviti kolesje, umeriti inštrumente. V mašino smo vstavili nove zvočne elemente, ki so nam s svojim zvočnim potencialom in širino omogočili širše glasbeno ustvarjanje in raziskovanje. Napočil je trenutek, ko smo dopolnili nalogo in se prelevili v vloge upraviteljev.

Da ne ovinkarim, s črtom in s pomočjo mnogih drugih smo ustvarili novi, popolnoma unikatni inštrument-mašino, ki se je tako rekoč sama poimenovala v Orgle in naj bo tako. V začetku njihovega ustvarjanja je skoraj vse šlo narobe, saj je naša želja po uporabi izključno odpadnih delov bila tako močna, da nas je pripeljala do mrtve točke, od koder pa ni bilo izhoda. Želel sem si, da bi iz avtomobila Nissan, ki sem ga vozil, lahko ustvaril zračno komoro za Orgle. Pri razstavljanju te mašine pa sem uvidel, da so deli, ki so leteli ven iz nje, uporabni za drugi inštrument, Harfo, ki sva jo s črtom vzporedno sestavljala in elektrificirala. Ampak o tem pozneje.

Po srečnem naključju sem spoznal gospoda Škrabla iz Rogaške Slatine, ki

v svojih delavnicah dela cerkvene orgle. Nesebično ter z dobro voljo in s svojim velikim znanjem mi je pokazal vse skrivnosti in zakonitosti izdelave orgel. Brezizhodni tunel se je odprl in lahko smo nadaljevali ter ustvarili mehanizem, ki deluje in zahteva neskončno nadgradnjo. Orgle so ustvarjene iz vodovodnih cevi, zračnih pištol, kompresorja, 50-litrskega pivskega soda oziroma tlačne posode in seskov za molžo krav.

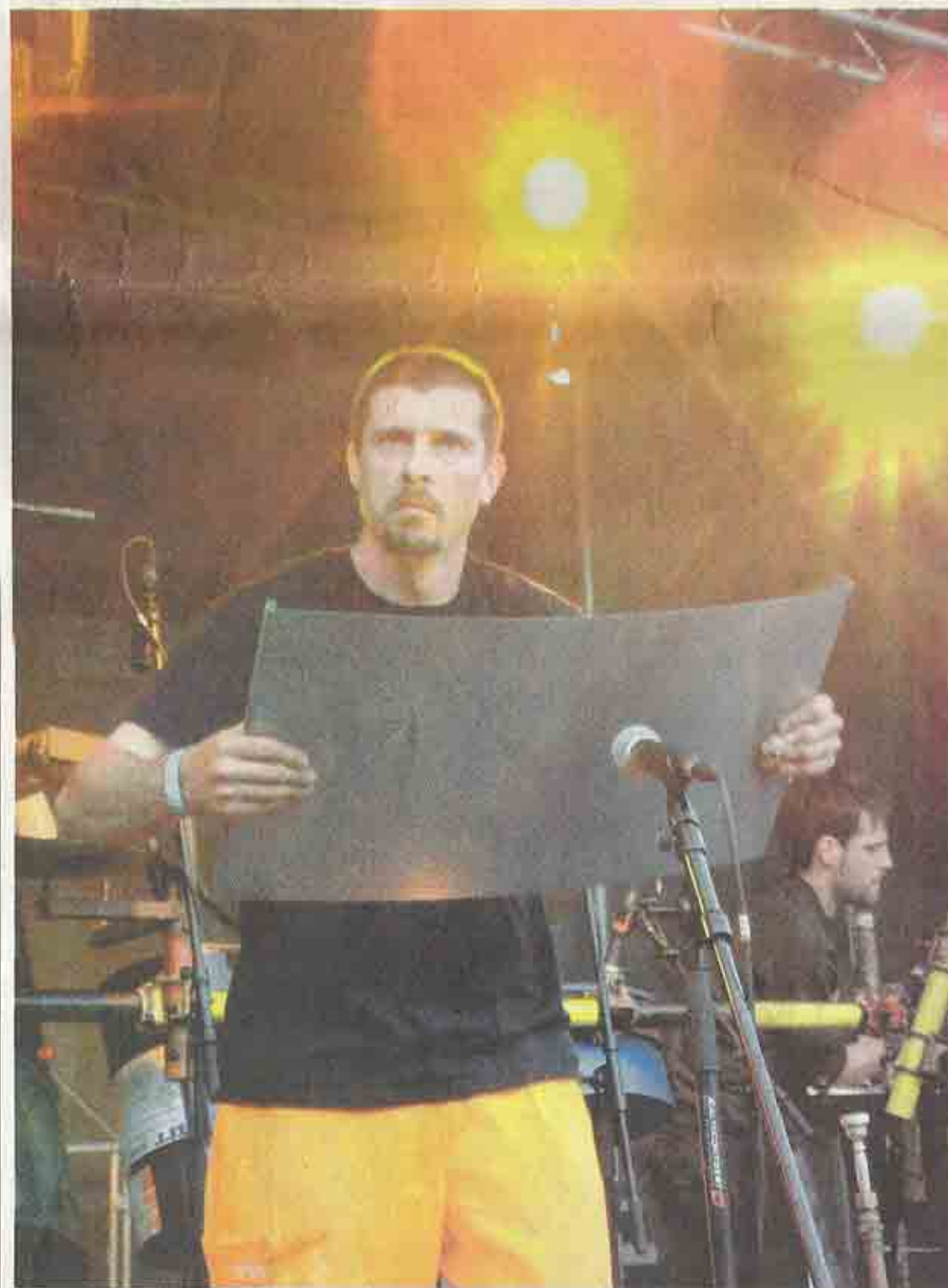
Harfa je, kot rečeno, stranski proizvod izdelave Orgel in hkrati nadgradnja prejšnjih harf, s katerimi smo imeli nepremostljive tehnične probleme. Nova Harfa je elektrificirana in v veliki meri še neraziskana. Podobno je s trobento, saksofonom, cevofonom in Vig-vigom. Inštrumenti so nastali vzporedno in zahtevajo vzporedno upraviteljstvo.

Mašina je "spregovorila" in poleg skrbnega servisiranja ter dograjevanja zahteva, išče upravitelja, preko katerega bo nadalje "spregovorila". Proces komponiranja in iskanja izraznih poti na novih inštrumentih je dolgotrajni splet dejanj, saj mora upravitelj prisluhniti mašini in se ji predati. Pogovor z mašino je, kot rečeno, dolgotrajni proces, ki je poln pasti in zank, negotovosti in zablod, toda pot do poslušalstva se odpira.

Greva naprej: "veliki come back" je v domačem, slovenskem okolju precej trd oreh, bolj me privlačijo pogostejši pobegi v odprto okolje. Svet je velik in nima vogalov. Kamorkoli gremo, tam pa smo. Pravkar smo se vrnili s prve turneje v tujini, na oddaljenem baltskem severu, v Latviji in Estoniji, kjer smo se kot predstavniki Slovenije med njenim predsedovanjem Evropski uniji ter v želji po čim bučnejšem preizkusu tlačne posode, magnetov in polprevodnikov uspešno predstavili do zdaj še nepreizkušenemu, popolnoma novemu občinstvu.

V teh deželah, kjer padajo dolge sence in kjer poleti ponočnjaki zaman iščejo nočno življenje, smo imeli najprej koncert 26. maja v Rigi, v Kronvalda parku, kjer je ob 21. uri še beli dan. Za nas, ki uporabljamo v nastopih pirotehniko in ogenj, je bila to nova izkušnja, saj smo se morali zaradi tega "omejiti" samo na glasbo, rezultat pa je bil nad pričakovanji. Koncert je pritegnil množično

V tem turistično idiličnem srednjeveškem mestu so v okoliških gostilnah juhe končale svojo pot na srajcah, fotoaparatom pa je primanjkovalo spomina, ko je "poletela eskadrilja pihalcev, trobilcev, ventilcev, tolkalcev in nakovalcev"

Jorge Ornk v akciji StrojMachine (Tadej Tušek)

občinstvo, ki je od piskajočih ventilov, prenapetih žic in neparnih palic obnemelo ter globoko in neizbrisno v svoj intimni globus vtetoviralo zemljevid slovenske predsedujoče dežele EU, kjer ima hrup mlade.

Še boljši je bil koncert 29. maja v Talinu, ki smo ga imeli na trgu v starem mestnem jedru, pred pretežno naključnimi obiskovalci. Nad tisočglavo množico se je "utrgalo" napeto ozračje s še bolj huronskim "nalivom" naše godbe. Najavil nas je Henry Korvits, zvezdnik estonske hip hop in metal glasbe ter povečal zlasti koncentracijo ženskega občinstva v prvih "borbenih linijah". V tem turistično idiličnem srednjeveškem mestu so v okoliških gostilnah juhe končale svojo pot na srajcah, fotoaparatom pa je primanjkovalo spomina, ko je "poletela eskadrilja pihalcev,

trobilcev, ventilcev, tolkalcev in nakovalcev". Med koncertom se je trg popolnoma napolnil in odziv občinstva je ponovno potrdil, da smo na pravi poti. Na njej je tudi Belgija, 13. junija na glavnem trgu v Bruslju, v okviru slovenskih predstavitev med predsedovanjem EU.

Priznam, da organizacija in izvedba spektaklov v okoljih železniških muzejev, kamnolomov in vseh ostalih neizkoriščenih industrijskih območjih vzbujata v meni sicer silni ustvarjalni nemir in željo po tem, da bi jim vdihnil nov in drugačen uporabni namen. V "peči" se sicer "kuha" spektakel v kamnolomu v Nazarjah, ki naj bi ga delali v avgustu, toda trenutno so to le želje.

Kje vidim svoje mesto? Hm, pravzaprav vsepovsod, cilj je vseokoli nas. Daj, Uroš, pokličij kaj, da greva na...

Jorge